

TEATRUL NAȚIONAL „I. L. CARAGIALE“ „BOLNAVUL ÎNCHIPUIT“ de Molière

Data premierei : 5 februarie 1962. Regia : Sică Alexandrescu. Decoruri și costume : Al. Brătășanu. Muzica : Alfred Mendelsohn. Coregrafia : Stere Popescu. Distribuția : Al. Giurgu (Argan) ; Silvia Dumitrescu-Timică (Béline) ; Valeria Gagealov (Angélique) ; Anca Banciu și Eva-Maria Anghelescu (Louison) ; Marcel Enescu (Béralde) ; Gh. Popoviți-Poenaru (Cléante) ; Ovid Teodorescu (Domnul Diafoirus) ; Mihai Fotino (Thomas Diafoirus) ; Dem. Rădulescu (Domnul Purgon) ; Constantin Rauțchi (Domnul Fleurant) ; Matei Alexandru (Domnul Bonnefoi) ; Carmen Stănescu (Toinette) ; Marian Hudac (Praescus).

Care este imaginea păstrată de generații de spectatori și de oamenii de teatru despre *Bolnavul închipuit* ? Toată lumea consideră această piesă o satiră a imposturii, o critică a dogmatismului în știință, o batjocură a stupidității.

Nu este *Bolnavul închipuit* singura operă în care marele scriitor a rîs de prostie și de cei ce și-au făcut o sursă de venituri din erudita ei speculare. *Tartuffe*, *Burghезul gentilom*, *Femeile savante*, *Prețioasele ridicole* marchează toate aceași preocupare și fac parte — într-un anume sens — din același univers de gânduri. Și poate nu este *Bolnavul închipuit* cea mai desăvîrșită dintre piesele lui Molière, opera care suportă cel mai lesne o confruntare cu publicul anilor noștri. *Avarul* sau *Tartuffe*, *Femeile savante* sau *Mizantropul*, sau *Don Juan* constituie culmile creației lui Molière și ele reprezintă pentru noi, cei de astăzi, lucrările de faima cărora beneficiază în mod firesc și celelalte opere ale sale, ce-i întregesc o glorie necontestată.

Povestea lui Argan, bolnavul închipuit, ipohondru de o prostie compactă, care se lasă înșelat de autoritatea unei false științe, nu este nici astăzi lipsită de interes pentru spectatori, cum nimic din ceea ce privește destinul omului nu-i lipsit de interes. Piesa cheamă însă publicul, și prin intrigă și prin situații, în mijlocul unor realități foarte îndepărtate de noi.

Asumîndu-și sarcina punerii în scenă a acestei piese, regizorul Sică Alexandrescu a înțeles că, dacă nu este exclus, este în orice caz destul de greu

de găsit o nouă semnificație comediei, iar cea veche nu parvine cu forța ei primă în contemporaneitate. Cu toate acestea, el s-a decis să rejeace *Bolnavul închipuit*. Nu putem decât să felicităm regizorul care se încumetă să treacă peste astfel de dificultăți.

Dem. Rădulescu (Purgon) și Al. Giurgu (Argan)

Credința lui Sică Alexandrescu a fost probabil aceea că o preferință de atâtea ori verificată a publicului nu a pierit peste noapte și că trebuie găsit numai drumul care să redea piesei strălucire și pregnanță. I s-a părut — și nu fără dreptate — că retransmițând piesa cu un alt ritm, ca și cum ar fi repovestit o glumă celebră, sala va revedea *Bolnavul închipuit* cu interes.

Așadar, *Bolnavul închipuit* pe scena Teatrului Național n-a intenționat ca, prin mijlocirea unei piese clasice, să replice unor obiceiuri actuale asemănătoare celor incriminate de marele scriitor. Și nici nu și-a propus să recreeze scrupulos, prin intermediul unei opere semnate de Molière, și spre educarea

celor mai tinere generații, tabloul unei lumi astăzi dispărute. Regia a dorit mai curînd să înlesnească spectatorilor un spectacol foarte colorat și în care ridicolul unor situații și hazul unor caractere să fie subliniate în tonuri tari. Că regia a avut această intenție, ne îndeamnă să credem decorul plin de lumină și culoare iscălit de Al. Brățeanu, baletul grotesc cu care se încheie piesa și numeroasele momente bufe din spectacol, în care ceea ce se juca altădată cu grație, cu cea spumoasă grație specifică interpretărilor tradiționale ale operei lui Molière, este tratat acum violent caricatural. În serviciul acestei intenții, regia a folosit o excelentă echipă de artiști, a schițat câteva tipuri, a marcat cu insisten-

ține loc de bun simț. Dem. Rădulescu creionează chipul unui medic despot, care, după ce-și fascinează pacienții, îi transformă în victime sigure ale cupidității sale; Matei Alexandru aduce pe scenă un notar care, dacă-și spune domnul Bună-Credință, este complicele fidel și autorizat al tuturor manevrelor ilegale. Nu trebuie apoi să uităm contribuția actriței Carmen Stănescu (Toinette), care se războiește, în scene de o vervă reală, cu răul și cu prostia. Din păcate, interpreta nu a pus totdeauna accentul pe acele laturi mai profunde ale personajului. Toinette nu solipește atît prin ingeniozitate, cît se afirmă printr-o viclenie zgomotoasă.

Ceea ce ne-a nemulțumit în spectacol a fost faptul că atît regia cît și

Stînga — sus : Scena finală

Stînga — mijloc : Al. Giugaru (Argan)
văzut de Silvan

Stînga — jos : Gh. Popovici-Pocnaru (Cléante), Carmen Stănescu (Toinette), Al. Giugaru (Argan), Ovid Teodorescu (Domnul Diafoirus), Mihai Fotino (Thomas Diafoirus), Valeria Gagcalov (Angélique)

Dreapta : Silvia Dumitrescu (Béline), Al. Giugaru (Argan), Matei Alexandru (Bonnefoi)

tă sensurile comediei. Avem de-a face cu un spectacol în care ridicolul în situații, în caractere, în atitudini se realizează cu violență, prin efecte sigure, de un umor gras și care exclude nuanțele.

Al. Giugaru în rolul lui Argan exprimă, cu un cuceritor umor, pătimirile unei ființe care suferă de o gravă maladie intelectuală, și anume credulitatea, dar care nu e mai puțin în mijlocul a lor săi un tiran obtuz și egoist. Mulți alți actori creează cu haz tipuri. Mihai Fotino, de pildă, realizează tipul unui pseudosavant la care memoria suplîneste inteligența și elocvența mecanică

interpreții, din dorința foarte lăudabilă de a ne face să asistăm la un spectacol plin de haz, au împins uneori personajele și conflictul piesei dincolo de limitele farsei, stărînd peste măsură asupra tot ceea ce ne-ar putea provoca risul. Așa, de pildă, sala a fost chemată să urmărească excesiv tribulațiile stomacale ale lui Argan; de asemenea, s-au agitat abuziv pe scenă gigantice clistire.

Deși a urmărit cu orice chip să ne provoace risul, regia nu a speculat în această piesă o sursă clasică de umor: marea diferență de vîrstă dintre Ar-

gan și Béline (de altfel, interpretată cu mult farmec de Silvia Dumitrescu-Timică). Apoi, datorită faptului că Marcel Enescu nu a dat relief lui Béralde, corul oamenilor de bun simț din piesă, care dau o replică plină de umor lui Argan, a fost lipsit de un glas. Nu știm, în fine, de ce regia care a parodiat cu succes unele scene (vezi, de pildă, finalul), nu a folosit același procedeu în altele (vezi declarația de

dragoste a lui Cléante către Angélique — jucată fără elan de Gh. Popovici-Poenaru, dar cu grație și gingășie de Valeria Gagealov).

Bolnavul inchipuit rămâne în ansamblul său un spectacol antrenant. Nădărdim că vom revedea curînd și celelalte piese ale lui Molière și, în primul rînd, culmile creației sale.

B. Elvin

TEATRUL TINERETULUI

„PIGULETE + 5 FETE” de Constanța Bratu

Data premierei : 8 februarie 1962. Regia : Ion Lucian. Scenografia : Ion Mitrici. Distribuția : Nicolae Pomoje (Dinu Rozmarin) ; Gheorghe Dinică (Biță Matei) ; Aurora Eliad (Elena Aioanei I) ; Neofita Pătrașcu (Catinca Plămădeală) ; Genoveva Preda (Varvara Curechianu) ; Tatiana Iekel (Irina Aioanei și Elena Aioanei II) ; H. Nicolaide (Mitică Pigulete) ; Margareta Papazian (Fira) ; Sina Neacșu (Ingrijitoarea) ; Consuela Darie și Tilda Radovici (Paula Dragomir) ; Ion Gheorghe (Vopsitorul de la „Vopsim tot”) ; Vasile Gheorghiu (Romeo Stan) ; Constantin Cristescu (Antal Jozsef) ; Julieta Mărculescu (Maria Anton) ; Stroe Atanasiu (Directorul) ; Marin Moraru (Ziaristul).

Semnul originalității pe care-l înregistrează debutul Constanței Bratu — *Pigulete + 5 fete* — stă în încercarea de a prezenta un aspect din universul bogat și interesant al muncitorilor, prin prisma umorului dezinvolt, fără rezerve, într-o suită de situații comice, plină de încurcături și surprize. Izvorul acestor încurcături comice îl constituie identitatea nominală a țesătoarelor de la „Trainica Moldova”, Elena Aioanei I și Elena Aioanei II, și asemănarea acesteia din urmă cu sora ei geamănă, Irina Aioanei. Acest arhicunoscut motiv comic al „gemenilor” mereu confundăți, elementul străvechi al tehnicii teatrale, qui pro quo-ul, nu este însă folosit de autoare în sine, ci ca un mijloc pentru a demonstra din perspectiva noului din viață, o idee valoroasă : munca, concepută și îndeplinită ca o creație, dăruiește omului sentimentul unei nemărginite bucurii și satisfacții. Lupta tinerelor țesătoare pentru o înaltă productivitate și pentru o calitate superioară capătă în comedia Constanței Bratu, datorită entuziasmului și veseliei cu care se petrece, caracterul unei adevărate competiții festive. În atmosfera de voie bună, pe care o degajă desfășurarea acțiunii, pe lângă patosul și poezia muncii, spectatorul desprinde, sugerat în cteva linii fugare (impuse de limitele genului), ceea ce este esențial în viața de azi a muncitorilor : o concepție luminoasă, robustă asupra vieții,

asupra dragostei, tendința spre un înalt grad de cultură, o gândire ascuțită și un dezvoltat simț al umorului.

Mai mult ca la alți autori tineri, am întâlnit în această comedie, redate convingător, noile relații umane, armonia vieții colective. Dincolo de interesele profesionale sau legăturile sentimentale, răzbate, pe întreg parcursul acțiunii, o caldă și vibrantă solidaritate umană.

Fără să fie foarte profundă, eficacitatea educativă a comediei e încontestabilă prin aceea că autoarea mînuiește cu talent satira și ironia, în demascarea și condamnarea birocratismului, a autoliniștirii, a spiritului rutinier, a egoismului și a lenei, aspecte ce constituie încă piedici în aplicarea înaltelor principii ale eticii comuniste. Autoarea supune judecății colective atitudinea înapoiată a Elenei Aioanei II, care stînjenește avîntul întregii brigăzi, muncind prost și fără elan. În transformarea Elenei Aioanei II de la muncitoarea care nu îndeplinea măcar planul, pînă la fruntașa pe fabrică, rolul constructiv al colectivului nu poate fi subapreciat. Dragostea, ajutorul colegelor de brigadă, perseverența și tăișul ironiei lor au contribuit în cea mai mare parte ca Elena Aioanei II să poată obține în muncă un succes deosebit. Autoarea a izbutit să respingă clișeul facil în crearea acestui personaj și să-l realizeze astfel încît să găsească în el